

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันบทความวิชาการงานวิจัยและตำราเกี่ยวกับการประยุกต์หลักการทางเศรษฐศาสตร์ในการตัดสินใจด้านการแพทย์และการสาธารณสุขมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ (1) กอปรกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเมื่อปี พ.ศ. 2540 ทำให้บุคลากรทางการแพทย์มีความสนใจในการที่จะนำหลักเศรษฐศาสตร์ไปประยุกต์ในทางคลินิกมากขึ้น

การประเมินผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ทางด้านสาธารณสุขเป็นการตัดสินใจคุณค่าของเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่มีต่อบุคคล หรือสังคม การประเมินลักษณะนี้ทำเพื่อสนองตอบความต้องการของบุคคลและสังคมให้ได้ใช้บริการทางสาธารณสุขต่าง ๆ อย่างคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด นอกจากการประเมินเพื่อการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ แล้วการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ยังสามารถนำมาปรับใช้ในการส่งเสริม พัฒนางานที่กำลังปฏิบัติอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของงานบริการด้านคลินิก(2)

งานวิจัยที่ให้ผลถูกต้องจะต้องมีระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสม ผู้อ่านงานวิจัยมีความจำเป็นที่จะต้องประเมินคุณภาพของงานวิจัยว่าน่าเชื่อถือเพียงใด Drummond และคณะ ได้มีการสร้างเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินคุณภาพงานวิจัย โดยที่เกณฑ์เหล่านี้ได้รับการพิจารณาความเหมาะสมในงานประชุมอภิปรายอย่างเป็นทางการของกลุ่มนักเศรษฐศาสตร์ทางสาธารณสุขของสหราชอาณาจักร ในเดือนมกราคม ปี ค.ศ. 1996 ภายหลังจากการประชุม Drummond และคณะก็ได้เกณฑ์การประเมินที่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งเกณฑ์การประเมินที่ได้แบ่งออกเป็น 10 ส่วนภายใต้ 3 หัวข้อหลัก ๆ คือ รูปแบบการศึกษา การเก็บข้อมูลทั้งต้นทุนและผลลัพธ์ และการวิเคราะห์กับแปลผล(3) นอกจากนี้ยังมีคำแนะนำมาจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Panel of cost-effectiveness in health and medicine) จากอเมริกาที่ให้แนวทางในการทำวิจัยในลักษณะนี้ ทั้งในแง่บทบาทของงานวิจัยซึ่งจะเพิ่มคุณภาพของงานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขและให้คำแนะนำในการรายงานผลการวิจัย(4,5)

นอกจากเกณฑ์การประเมินที่ Drummond และคณะสร้างขึ้นแล้ว ยังมีเกณฑ์การประเมินอีกหลายเกณฑ์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประเมินงานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ Sanchez LA ได้ศึกษาเกณฑ์การประเมินที่ใช้ประเมินงานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ ตั้งแต่ขั้นตอนการสร้างเกณฑ์ การรายงาน และการนำเกณฑ์ไปใช้ในการประเมินงานด้านเศรษฐศาสตร์ ซึ่ง Sanchez ได้ศึกษาเกณฑ์ของ Drummond, Udvarhelyi, Sacristan, Task Force, Pharmaceutical Research and Manufacturers of America (PhRMA) ในแต่ละเกณฑ์ก็จะมี ความแตกต่างกันในรายละเอียดของคำถามที่ใช้ประเมิน หนึ่งในเกณฑ์การประเมินที่นิยมใช้และเป็นที่ยอมรับมากที่สุดสำหรับการประเมินงานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ คือ เกณฑ์ของ Drummond และคณะที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1986 (6)

ในต่างประเทศมีการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพของงานวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์คลินิกอยู่หลายงาน ผลการประเมินงานวิจัยในช่วงต้นของคริสต์ศักราช 1990 พบว่าถึงแม้ว่าจำนวนงานวิจัยจะเพิ่มขึ้น แต่คุณภาพระเบียบวิธีวิจัยที่เลือกใช้นั้นยังไม่ดีนัก นอกจากนี้ยังพบว่างานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเฉพาะทางด้านเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข มีคุณภาพสูงกว่างานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ (7,8,9)

ในปี ค.ศ.2000 Garcia-Altos นักวิจัยชาวสเปนได้ทำการศึกษาประเมินคุณภาพงานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์คลินิกในประเทศสเปน ช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ในการประเมินผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์การประเมินขึ้นเอง โดยทำการประเมินในงานวิจัย 87 ฉบับ ผลการประเมินพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่วิเคราะห์ต้นทุน-ประสิทธิภาพ (Cost-Effectiveness Analysis) และพบว่ามียางานวิจัยที่ยังมีข้อบกพร่องทั้งที่ไม่ระบุวัตถุประสงค์ชัดเจน ไม่ระบุมุมมองที่ชัดเจน การคำนวณต้นทุนไม่รวมถึงต้นทุนทางอ้อม ไม่มีการเก็บข้อมูลทางคลินิกและทางเศรษฐศาสตร์ร่วมกัน(10) นอกจากนี้ยังมีการประเมินคุณภาพของงานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ในกลุ่มโรคจำเพาะ เช่น การประเมินคุณภาพงานวิจัยในกลุ่มโรคสูตินรีเวช ของ Subak และคณะ ซึ่งคณะผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินที่ได้รับการตีพิมพ์โดยผู้เชี่ยวชาญ (Panel on Cost-Effectiveness in Health and Medicine) จากอเมริกา (United States Public Health Service) ที่ประกอบด้วยเกณฑ์หลัก 10 ข้อ จากการประเมินงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในช่วง ปี ค.ศ.1966 จนถึง ปี ค.ศ.1999 จากผลของการศึกษางานวิจัย 34 งาน มีงานวิจัย 7 งานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 10 ข้อ คิดเป็น 20% และมีงานวิจัย 5(15%) และ 2(6%) งานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 9 และ 8 ข้อ ตามลำดับ(11)

ในปี ค.ศ.2000 Silvia และคณะได้ทำการประเมินงานวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับโรค Stroke อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นที่งานวิจัยที่ทำการประเมินทางเศรษฐศาสตร์อย่างสมบูรณ์ มีการเปรียบเทียบสองทางเลือกหรือมากกว่าสองทางเลือกขึ้นไปและเป็นงานวิจัยที่ศึกษาทั้งต้นทุนและผลได้ ผู้วิจัยทำการรวบรวมงานวิจัยในช่วงปี ค.ศ.1966 ถึงปี ค.ศ.1998 จากฐานข้อมูล MEDLINE, EMBASE, Cochrane, OHE-HEED, NHS และจากนักเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข ผลการศึกษา มีงานวิจัย 28 ฉบับที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกของผู้วิจัย มีงานวิจัยไม่กี่ฉบับที่ระบุมุมมองของงานวิจัย สำหรับงานวิจัยที่ระบุมุมมองชัดเจนนั้นทุกงานวิจัยใช้มุมมองทางสังคม (societal perspective) งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้การวิเคราะห์ต้นทุนต่ำสุด-ผลได้ (cost-minimization analyses) และการวิเคราะห์ต้นทุน-ประสิทธิภาพ (cost-effectiveness analyses) โดยมีรูปแบบการศึกษาเป็นแบบ cohort(12)

ถึงแม้ว่างานวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์คลินิกจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นในประเทศไทย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่างานวิจัยเหล่านั้นเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพ และตอบปัญหางานวิจัยได้จริง ในประเทศไทยยังไม่เคยมีการรวบรวมและประเมินคุณภาพงานวิจัยในลักษณะนี้มาก่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยฉบับนี้ เพื่อรวบรวมงานวิจัยในลักษณะเศรษฐศาสตร์คลินิกที่ได้ทำในประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา และเพื่อทำการประเมินคุณภาพของงานวิจัยดังกล่าว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสืบค้นงานวิจัยที่เป็นการประเมินผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์คลินิกในประเทศไทยอย่างเป็นระบบ
2. เพื่อประเมินคุณภาพของงานวิจัยเหล่านั้นตามเกณฑ์การประเมินของ Drummond และคณะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบคุณภาพของงานวิจัยด้านการประเมินผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์คลินิกของประเทศไทย
2. เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการงานวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์คลินิกให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น